

Буряад Республикын Президентын Зарлиг

БУРЯАД РЕСПУБЛИКЫН ГҮРЭНЭЙ БОЛОН МУНИЦИПАЛЬНА АЛБАНДА ЖУРАМ БЭХИЖҮҮЛХЭ ХЭМЖЭЭНҮҮД ТУХАЙ

Буряад Республикын гүрэнэй болон муниципальна албанда гүйсэдхэлгын журамай байдал илалгажа үзэхэд, федеральна болон Буряад Республикын хуулинууд, нормативна эрхэнүүдэй актнууд соо заагдан эрилтэнүүдые тушаалта нюурнуудай дүүргэдэггүй гү, али гүйсэд дүүргэдэггүй баримтанууд дэлгэрэнхэй гэжэ гэршэлнэ.

"Россин Федерациин гүрэнэй албанай үндээн тухай", "Эд бараанай дэлгүүрүүдтэ монополис ажал ябуулгыг үрдидэн ябуулга ба хизаарлагга тухай" федеральна Хуулинуудай, Буряад Республикын гүрэнэй ба муниципальна албан тухай хуулинуудай эрилтэнүүдые гүрэнэй ба муниципальна албанай зарим хүдэлмэрилэгшэд, тэрэ тоодо хүтэлбэрилэгшэд бодотоор сахингүйгөөр олзын хэрэг эрхилнэ, үгышыг наа, тэдэнэй мэдэлдэ байһан коммерцескэ предпрятинуудыг болон акцинуудай пачекуудыг түрэл гаралдаа, дүтынгөө хүнүүдтэ дамжуулан, хубийн бизнес ябуула.

Иймэ үзэгдэлнүүд хадаа гүрэнэй ба муниципальна зургаануудай тушаалта нюурнуудай нэшхэлээ алдажа, иймэ үйлэ хэрэгүүдтэ бэе бэе дэмжэхэ байдал тогтооно, гүрэнэй засагай ба шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай нэрэ хүндыг бууруула. Гүрэнэй албан тухай хуулийн эрилтэнүүдые хазагайруулан тула Буряад Республикын гадаадын экономика ба уласхоорондын харилсаануудай министр В. А. Иванов ээлжэ байһан тушаалһаа буулгагдаа. Хүдэлмэрийнгоо хажуугаар тэрэ "Дальсиб-Япония КО ЛТД" гэхэн хизаарлагдамал харюусалгатай нүхэсэлэй — хамтын предпрятитийн президент байгаа бшуу. Гүрэнэй ба муниципальна албатанай хуули буса ажал ябуулга тухай иймэ баримтанууд мүнөө шалгагдажа байнхай.

Гэхэнээ гадна шалгалтануудай үедэ бюджетнэ халбарийн хүдэлмэрилэгшэдыг саг соонь салын хүлһөөр хангаха тушаа Россин Федерациин Президентын Зарлигуудыг шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө тоодоггүй

ушарнууд элирүүлэгдээ. Россин Федерациин Правительствын зүгһөө салын хүлһэнэй талаар үригэ түлэхөөр үгтэһэн ссудын нилээн ехэ хуби сэхэ зорилгоороо гаргашалагдаагүй байха юм. Жэшээлбэл, транспортна зүйлнүүдэй техниксэ харууһа үнгэргэхэ (Кабанскын аймаг — В. Г. Котов), зайн галай түлөө түлөөһэ оруулга (Загарайн аймаг — А. П. Цымбалюк), банкын урьһаламжа бусаалга (Улаан-Үдэ хото — В. А. Шаповалов) гэхэ мэтэдэ зориулан байна.

Гүйсэдхэхы засагай ба шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай түлөөлөгшэд эрхэнүүдэй талаар документүүдыг юридическэ эрилтэнүүдэй хараһаа гүйсэд сахингүй зохёон бэлдэнэ. Эрхэнүүдэй талаар албануудай мэргэжэлэй гүйсэд бэшэ бэлдэхэлтэй байһан ушар хадаа абтадаг шийдхэбэринүүдэй шанарта сэхэ нүлөөлнэ. Улаан-Үдэ хотын өөһэдэн хүтэлбэрийн захиргаанай гулваагай гаргаһан шийдхэбэринүүдыг хуулийн хараһаа шалгаад үзэхэдэ, хуулийн эрилтэнүүдтэ таарахагүй арбаад тогтоол, захиралтанууд элирүүлэгдээ.

Зарим хүтэлбэрилэгшэдэй түлөөлгөө үлүүдэн, шийдхэбэринүүдыг абаха баримтанууд үсөөн бэшэ. Буряад Республикын Национальна банкын нэгэдэхэ орлогшо Д. Г. Морозов, Буряад Республикын гүрэнэй налогоно инспекциин начальнигай орлогшо А. Ю. Налетов гэгшэд гүрэнэй палогоно инспекциин зургаануудта, республикын банкнуудта ба кассова тоосолгын түбүүдтэ Буряад Республикын Президентын 1996 оной июлийн 9-дэ гаргаһан "Хүдэлмэришэд ба алба хаагшадта салын хүлһэнэй талаар үригэ түлэхэ хэмжээнүүд тухай" Зарлиг хэрэглэхэ гурим тухай хамтын бэшэг эльгээһэн байна. Онсолбол, эдэнэр тус Зарлигай ямар хубийн бөлүүдэнэй хэрэггүйб гэжэ бэшэг соо онсолон заанхай байгаа. Иймэ хуули буса үйлэ хэрэгүүдэйнгээ түлөө Г. Г. Морозов, А. Ю. Налетов журамай шанга харюусалгада хабаадуулагдаа.

Буряад Республикын гүйсэдхэхы засагай ба шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай хүтэл-

бэрилэгшэдэй зүгһөө иймэ хазагайрууланууд баһал ушарна.

Хүдэлмэридөө харюусалгагүйгөөр хандадаг, хуулийн эрилтэнүүдыг тоодоггүй хүтэлбэрилэгшэдэй ба бусад тушаалта нюурнуудай ажал ябуулга эрхэтэдэй хуулиг эрхэнүүдыг хазагайруула, политическэ ба экономическэ байдалда муу талһаа нүлөөлнэ, обществын социальна шаардуу байлгыг шагнадагана. Олондо мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүд соо толилогдон олон тоото статьянууд, хүн зоной засагай зургаануудта сэхэ хандалганууд энээнйг гэршэлнэ бшуу.

Эрхэтэдэй хуулийн эрхэнүүдыг ба сүлөө хангахын, Буряад Республикын гүйсэдхэхы засагай ба шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудта журам бэхижүүлхын, эдэ зургаануудай тушаалта нюурнуудай албанайнгаа уялгануудыг дүүргэхэ үедөө харюусалгыг дээшлүүлхын тула ба Буряад Республикын Конституциин 69-дэхэ статьятай зохидуулан тогтооноб:

1. Бүхы шатын гүйсэдхэхы засагай ба шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ тушаалта нюурнуудай дунда гүйсэдхэлгын журамай түлөө сэхэ харюусалгын тудадга тухайн хануулга хэхэ. Хүдэлмэрилэгшэдэй зүгһөө хуулийн эрилтэнүүдыг дүүргээгүй баримта бүхэниг найнаар шэнжэлжэ үзөөд, шанга хэмжээнүүдыг абахаар хүтэлбэрилэгшэдыг уялгалха.

Гүрэнэй албанай, кадрова политикын ба Буряад Республикын Президентын ба Правительствын аппаратай шотагай захиргаануудтай хүдэлхэ талаар комитеттэ гүрэнэй ба муниципальна албан тухай Хуулийн эрилтэнүүдыг хазагайруулан гүйсэдхэхы засагай ба шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй ээлжэ байһан тушаалдаа хэр зохихо тухайн дурадхалуудыг харын болзрто оруула.

2. Буряад Республикын гүрэнэй ба муниципальна албанда байһан тушаалта нюурнууд хуули нэгэ дахин бүүдүүлгээр хазагайруула наа, хууляар хараалагдаһан гуримаар

тушаалһаа буулгуулха хүрэтэрөө харюусалгада хабаадуулагдаха.

Гүйсэдхэхы засагай ба шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай тушаалта нюурнуудай гүрэнэй ба муниципальна албануудай бүрин түгэс хүдэлхэдэн наад хээ наань, мүн энээнэйнь хохидолго хойшололнуудтай байгаа наань, эдэ гэм зэмэтэйшүүл захиргаанай гү, али улоовно харюусалгада хабаадуулагдаха зэргэтэй.

3. Федеральна болон Буряад Республикын хуулинуудыг, Буряад Республикын Президентын, Буряад Республикын Арадай Хуралыг, Буряад Республикын Правительствын гү, али Буряад Республикын шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай эрилтэнүүдыг хазагайруулан хүтэлбэрилэгшэд болон бусад тушаалта нюурнууд тушаа гүйсэдхэхы засагай ба шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай хүтэлбэрилэгшэд зохио хэмжээнүүдыг абаха эрхэ олгохо. Онсолбол, ээлжээнһээ гадуур аттестаци гаргуулха, тушаалын доошолуулха, мэргэжэлэй талаар разридаһан болоулха, түлбэритэй цэмэлтэ амаралгыг, шангуудыг хахаа аргатай байха. Буряад Республикын "Гүрэнэй хуули тухай" Хуулийн 2-дохи статьягай 3-дахи пункт соо, "Буряад Республикын муниципальна албан тухай" Буряад Республикын Хуулийн 24-дэхэ статьягай 1-дэхэ хуби соо эдэ бүгэдэ хараалагданхай.

4. Буряад Республикын гүйсэдхэхы засагай ба шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдыг уялгалха: — олондо мэдээсэл дамжуулдаг хэрэгсэлнүүд, тэрэ тоодо телерадио-дамжууланууд соо хуулийн эрилтэнүүдэй ба нормативна эрхэнүүдэй талаар актнуудыг тушаалта нюурнуудай хазагайруулан тухай мэдээсэлнүүдэй гараа наань, 3 үдэрэй туршада албанай талаар шалгажа үзэлгыг эмхидхэхэ шухала;

— дурсагдагша мэдээсэлнүүдэй толилогдон саһаа хараһаа үлүү бэшэ болзрто олондо мэдээсэл дамжуулдаг

хэрэгсэлнүүдтэ шүүмжэлэлэй харагдажа үзэһэн тухай дүнүүдыг дуулгаха;

— хэрбэеэ дурсагдагша мэдээсэлнүүд соо улоовно харюусалгада хабаадуулгыг хараалһан баримтануудай элирүүлэгдэһэн байбал, хаража үзэлгын дүнүүдэй материалнуудыг прокуратура руу эльгээхэ шухала.

Тус Зарлиг соо дурдагдаһан хазагайруулануудай түлөө журамай талаар хэлээлтэдэ ороһон Буряад Республикын гүйсэдхэхы засагай ба шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай тушаалта нюурнууд жэлэй туршадаг, али тогтоогдон гуримаар гэм зэмн сагааруулагдаһан шангуудта хүртэхгүй, Россин Федерациин гү, али Буряад Республикын гүрэнэй шагналуудта, шалгарһанай түлөө тэмдэгүүдтэ, тушаалын дээшлүүлхээр мэргэжэлэй талаар ээлжээтэ разрида хүртэхөөр зууршалагдаха ёһогүй. (Гуриж журам сахилгад, гал түймэрэй, улһанай аюулаа абарха үедэ, үгышыг наа, дайшалхы үйлэ хэрэгүүдэй үедэ эрэлхэг зориг гэршэлһэн ушарнууд эндэ оролсохогүй).

6. Абтаха шийдхэбэринүүдэй хэр бэлдэгдэхыг ба хаража үзэлгын шанар, хэр үндэһэтэйнь, хуулиг таарууень хангахын тула эрхэнүүдэй талаар өөһэдэн албанийг байгуулхын, бэхижүүлхын тула гүйсэдхэхы засагай ба шотагай өөһэдэн хүтэлбэрийн зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдтэ хойшолуулашагүй хэмжээнүүдыг абахыг дурадхаха.

7. Тус Зарлигыг бэелүүлгэтэй холбоотой Буряад Республикын гүрэнэй ба муниципальна албан тухай Хуулиг хубилаата ба нэмэлтэнүүдыг оруула тухай хуулинуудай проектүүдыг Буряад Республикын Президентын ба Правительствын аппаратай гүрэнэй албанай, кадрова политикын ба шотагай захиргаануудтай хүдэлхэ талаар комитет Буряад Республикын Президентын үзэмжэдэ табижа зэргэтэй.

8. Толилогдон үдэрһөө тус Зарлиг хүсэлдөө орохо.

Буряад Республикын Президент А. В. ПОТАПОВ.

Улаан-Үдэ хото, 1996 оной сентябрь һара.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: Ниислэл хотодомнай хүдэлжэ байһан яармагта, табигданан Сэлэнгын түйсэнүүдэй, Захаминай пивын хажуугаар ханаа амархан гараха аалши...

Ц.ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото

Салмаха тэнтэрийн хяя

Самбу Норжимаев

(Романай 2-дохи номһоо)

(Үргэлжлэл. Эхинийн июлин 2-25-най, сентябрийн 10-13-най, 17-20-ной, 24, 25, 26-най, октябрийн 1-нэй дугаарнуудта).

Тэрэйнхээ хойшо энэ улаан шулуунай Москвада хадагалаатай дараанда байгаа сагтань Степан Разинай шуната булалгаан боложо, дарагдан ааб даа. Мүн ород хасаг атамануудай Сибириие эзэмдэн дабшахадаа, тэндэхи бага ялатаниие хюдаһан, хашаһан, хайраһаниинь одоо хэндэ мэдэжэ хаб? Харин I Петр хаанай үедэ хуушан сэргэшэд-стрелецүүдэй булалгаан боложо, һүүлдэнь тэдэнэй шуната хюдалга, саазалганууд үнгэргэгдөө һэн бээ. Дараалан шведүүдтэй хэһэн аюултай дайн хэды жэдэ үргэлжэлжэ, баһал хүн зоной шуһан ехээр урдаһан юм бээ. Эгээ һүүлдэ далайн эрьедэ шэнээр бодхоогдон нийслэл хото хэдэн зуугаад мянган хүдэлмэрлэн зоной ами наһанда аюул тодорхойгоор хүрэн юм ааб даа.

Немец хан үхин София-Августа-Фредерика-Ангальт-Цербстская арбан таба наһандаа Росси ерэжэ, Петр Ульрих хан хүбүүнэй һамган болоод, һүүлдэнь 1762 ондо тэрэнэйнгээ оройдоол зургаан нара хаан шэрээ эзлээд байхадань, гвардийн офицернүүд аха дүү Алексий Георгий Орловууд ба тэдэнэй нүхэдөөр үбгэнөө алуулжа, ордоной урбалта хээд, өөрөө II Екатерина нэрэтэй Орос гүрэнэй эзэн хатан боложо хуугаа һэн. Тэрэнэй хаан шэрээ эзлэлгын баяр ёһололто хуримай түхээрлгын боложо байхада, үнөөхи улаан шуһан үнгэтэ бадмаа раага абдар соһоо гаргадан, Екатеринын үмдэхэ титим малгайн гоёолто боложо, олон гүрэнһөө уригдажа сугларһан дээдэ түлөөлэгшэдэй гайхал болон суурхуулан юм. Саашадаа II Екатерина дээдэ ёһололто ушарнуудта энэ титимээ ходо үмдөөд хуудаг заншалтай болоо һэн.

Агууехэ Екатеринын хаан шэрээ эзлэн хууха үедэ Россида тон шуһата ехэ булалгаан Пугачевой ударидалга доро болоһон ааб даа. Мүн ород гүрэн сэргэжэ урда зүг шэглүүлэн табижа, Хара далайн эрье шадарай газар эзэмдэхын түлөө Турцитай ехэ ехэ тулалдаанууд үнгэргэгдэн байха. Баһа баруун зүгтэ Долоон жэлэй дайнда хабаадалсаһан, Францииньшэ сэргүүдтэй дайладаад үзэдэг байһан. Энэ мэтын бага ехэшье дайн байлданууд шуһа адхаралгүй үнгэрөөгүй ха юм.

1796 ондо II Екатеринын һүүлээр эхэдэ тон дурагүй болоһон I Павел хаан шэрээдэ хуухадаа, энэ титим заншала болгон баһал үмдэн юм. Тээд, шэрээгээ тэрэ удаан эзлэн хуужа шадаагүй, Александр хүбүүнэйнь мэдэлээр байһан

ордоной урбалтын үедэ һэжэглэмээр гэнтэ наһа барашоо һэн.

I Александр эзэн хаан боложо, гоё титим үмдэн лэ юм бээ. Тэрэнэй хаан шэрээдэ хууха сагта тоо томшогүй олон сэргэтэй Наполеон Бонапарт Россида добтолон орожо, дэлхэй дээрэ тэрэ үеын томо тон ехэ шуната дайн болоо бэлэй.

1825 оной декабрийн 14-дэ I Александр эсэгынгээ орондо хуухын тула I Николай хаан ордонойнгоо талмай дээрэ булалгаанда бодоһон сэргэшэдэ үхэр буугаар хюдажа, хаан шэрээгээ эзлээ бэлэй. Тэрэ хаан баруун гүрэнүүдэй хубисхал үүсхэн арадуудые даралсаһаар "Европын шуната жандарм" гэгдэн, сууда гаража, 1856 ондо Крымдэ болоһон баһал шуната дайн соогуур наһа бараа һэмнай. II Александр хаанай үедэ ород-түүрэгтэй дайн Балкан шадар боложо, Шипкын дабаан дээрэ үбэлэй хүйтэндэ ород сэргэшэдэй олоороо зуража үхэн ба бэшэшье шанга тулалдаануудта алуулан хосоржо, иалта туйлаһаниинь эли ааб даа. Гэхэтэй хамта тэрэ үедэ хубисхалша "арадай сүлөөтэн" бии боложо, хаанта хуули ба тэдэнэй хоорондо хюдалсаан эхилжэ, һүүлдэ 1881 оной мартда эзэн хаан өөрөө үхэсэ бомбодуулоо бэлэй.

III Александр хаанай үедэ ород гүрэн ехэ дайн сэрег хээгүй, саг амгалан тайбан үнгэржэ байгаа. Гэбэшье, гүрэнэй дээдэ тушаалта түшмэд сайдууд хубисхалшадта эндэ тэндэ ходо алуулжа хосордог ба баригдан гэмтэд толгойн саазада үшөө олоор хүртэдэг байһан юм. Мүн эзэн хаанда ами наһыень хороохоор һэдэлгэнүүд баһал хэгдэдэг байгаа. Энэ гүрэн доторхи өөһэд хоорондын хемороон Николайн эзэн хаан болотор үргэлжэлһөөр байжа, түрэм шоронгууд эрхээ хаһагдагшадаар дүүрээд байһан саг һэн.

Одоол II Николай хаан шэрээгээ заншала гуримаар эзлэжэ, мүнөөдэр энэ гасаланта түүхэтэй шуһан улаан үнгэтэй бадмаа раага гоёолто титим-малгайгаа баһал толгойдоо үмдөөд, гоё найханаарнь зоноо гайхуулжа ябана ха юм. Саашадаа тэрэнэй хуби заяан яжа табигдан ба засаг, гүрэн түрын яжа ябуулагдаха тухай мүнөө одоо хэн мэдэхэ бэлэй даа.

Үдэшлэн долоо мянгаад айладые урижа, Гранови-та танхим соо сайлалган үнгэргэгдэбэ. Тэндэ сугларһан сайд, түшмэд, граф, тайжануудай дунда ёһон тэдыдэ уригдан бороор хубсалһан юрын хэдэн хүн байсаа һэн. Хэзээб даа үни үнгэрэн сагта Романовай династиин хаануудые абаралсаһан хүнүүдэй үри һаһан имэ найрта уригдажа

ерэдэг заншалтай юм. Эдэнэй дунда романуудай түрүүшын элинсэг Михайлые полягуудһаа нюужа абараад, бээ хосорһон сууга Иван Сусанинай хулинсагуудшые байлсаба. Эдэ хоолбарижа дүүргэнэй һүүлдэ Александра Федоровна хатанда бэлэг барюулан баглаа сэгсэг соо нюултатай кнопко дарахадань Кремль, церковь, гэрнүүд соогуур ба ехэ талмай, гудамжануудар зайн галай гэрэл яларшана ха. Үдэшын арбан саһаа хойшо баяд ноёдой һамгад, басагадйн алмаз, алтан, эрдэни, эзэндэмни гоёлтонуудые толотуулан яларуулан хүниин бал дээрэхи хатар наадан эхилээ һэн.

Энэнэй удаадахи үдэрнй арад зоной мэдэлдэ үгтэжэ, тэдэнэй сэнгэхыень зорюута табигдан үдэр байһан юм. Олон түмэн зоной найрлаха газарын хүдөө сэбэр агаарта сэлмэг үдэр Ходынкын талмасаг дээрэ эмхидхэхээр Москвагай генерал-губернатор Николайн абганарай нэгэн ехэ тайжа Сергей Александрович хараалаад, энэ харюусалгата ажалаа Москвадахи обер-полицеймейстер Власовский хурандаада даалгаа һэн. Энэ талмасаг дээрэ хаан хатангата заларжа ерэхэ ба найр нааданда байлсажа, албатан зонойнгоо хүхихэ сэнгэхые хараха ёһотой байгаа.

Тэрэ үдэр талмасаг дээрэ сугларһан зондо булгандань хаанай зүгһөө миинтэ бэлэг тараагдаха, түлбэригүй пивэ аягалагдаха гадна, олонитын хүхихэ сэнгэхэ элдэб янзын һонирхолтой нааданай зүйлүүд бэлдэгдэн юм. Зондо тарааха жэжэжэн сагаан туламтай бэлэг соонь гонзогорхон колбаса, пряник, печени, конфетэ, хаанай дүрсэ зураг ба "бүргэд" һүүлдэ тэмдэгтэй эмаль кружка, нааданай барлагдаһан программа хэгдэн байгаа.

Хаантаниие хараха, сэнгэхэ, хүхихэ ба миинтэ бэлэгтэ хүртэлсэхэ хүсэлтэй зон үшөө 17-һоо Ходынкын талмасаг тээшэ бүлэг бүлэгөөрөө ошожо эхилээ һэн. Ходынка дээрэ бүри 1883 ондо III Александр хаанай хан шэрээ дараха баяр ёһолодой хэгдэхэ үедэ баһал эндэ олонитгэ зоной сэнгэлгэ үнгэргэгдэн байгаа. Тиихэдэ энэ талмасаг мүнөөнэйхи шэнги баргаа бэшэ, жэгдэ байһан ха. Харин мүнөө эндэ Москвадахи гарнизоний сэргэй хургуулин талмай болгогдон, сэргэйхидэй малтан пууга, нүхэн, хонхор, хобоонуудар дүүрэнхэй ха. Тээд, энэ талмасаһаа бэшэ оло мянган хүниие багтааха газар дүтэ нааша байгаагүй. Найр наада эмхидхэхэ комиссийн гэшүүлдэ хэншые энэ талмай ерэхэ хараагүй, саарһан дээрэ зуража, түсэб табяад лэ баталжарһан байгаа. Ехэ алдуунь энэ саарһанһаа эхитэй һэн ха. Тиймэхэ газарын

тэгшэлэгдээгүй зандаа, хонхор хобоонь жэгдэлэгдээгүй үлэһэн, бэлэг тарааха асараад, зурытар сэргэлүүлһэн олон буфедүүд буруу табигданхай байшоо.

Зон бүхэй хүниндөө ганса Москваһашье бэшэ эндэ тэндэхэ сугларжа, нэмэ нэмэхээр, үгөөгүүр болоходо, хэдэн зуу мянгандаа хүрөөд байба. Энэ олон зон соо һогтуушуушые үсөөн бэшэ ааб даа. Ухаа мэдээгүй түлхисэлдэн хагшалһан зоной түрисиэдөөнһөө амилханшые бэрхэтэй, бүтэжэ үхэхөөр болобо. Тэдэнэй халуун амисхалһаа бүтүү уурал бөөгнэрэн дэгдэжэ, дээрэн манаран тогтошонхой байхань, үглөөнэй һарууда холоһоо сайран харагдана. Тэсэшэгүй дарсалдаан, шахасалдаанһаа зарим һамгад, жаа үхибүүд, шадалаа бууранхай үбгэд үшөө хүни байхаһаа эхилжэ, мэдээ табижа, доошоо хуузран хүнэй хүл доогуур унахадаа, зондо үхэсэ гэшхүүлдэг болобо. Гэбэшье, энэ хабшалаанай тэг дундаһаа хэншые мултаржа гарахын аргагүй байгаа. Эндэ гурим сахиха халаанай хасагууд ба полициинхид тэрэ хүни үсөөнөөр табигдан байжа, тэдэнэр зоние тарааха гээд, яажашье ядаа бшуу. Тээд үглөөгүүр эртэ сомон, хушуунаараа дохёогоор бодхогдожо дуудуулаад ерэн сэрэгэйхид ба һомологдон хасагууд, халаанай полициинхидай булта боложо, олоороо суглараашье наань, яаашье аргагүй хожом болошоод байба. Һаруул боломсоор түрисиэдэжэ үхэжэшье байһан һаа бэлэгтэй хойноһоо жүдхэшэһэн зондо гансал түргэн лэ тэрэниинь тараажа хуби хүртөөбэл, шахасалдаан намдажа, аюул холохого гэжэ полициинхид һаял ойлгобо ха.

Тиигэжэ үглөөнэй арбан сагта бэлэгтэ тараахын орондо 5 саг 30 минутада бэлэг тараажа эхилээ һэн. Энэ үедэ сугларһан зоной тоонь 500 мянга хүрөөд байжа болоо.

Бэлэг тараалганай эхилһые мэдэмсээрэ хагшалжа, хабшалдажа байһан зоной түрүүшээр аргаахан хүдэлэн, буфедүүд тээшэ дүтэлхэдэнь, захаарнь бага сага забһар гаража үгэбэ. Тиихэдэнь хабшуу шахасалдаанһаа халуудан амилжа ядандаа амяа бүгдэн аминай үмхэй үнэрһөө мэдээ табиһан хүнүүд зогсоһон газартаа үлэжэ, гэшхүүлжэ нэрбүүлдэг болобо. Тойроһон зон унаад үхэжэ хэбтэн хажуудахья абарха һэдэлгэ гаргахана байтаг тэрэнһээ дам түргэн зайсаха гэжэ оролдон, саашаа жүдхэхэдэ түрисиэдөө улам дортуулан. Мэдээ табяад, доошоо һолжорон унажа байһан гү, ааи үни зогсомгошоо үхэшэн хүнһөө бэшэ зон

жэрхэн, айһандаа яжа эндэхэ холодохом ааб гэжэ бодоно ха юм. Гансал хасагууд, сэргэйхид, полициинхид зоной хоорондуур, зоригтойгоор түлхисэлдэн жүдхэжэ, арай шамай тэдэндэ хүрбэл, заримыень тэндэхэнь тэлэжэ, шэрэжэ гаргаад, буфедүүдэй ара талаар һүүдэртэ сэргэлүүлэн табижа хэбтүүлнэ. Үймэнэн эдэ зоной бэе бээдэ хайра гамгүй түрисиэдэн исалжа байтар тэдэнэй дундуур пивэ багаар асарагдаа, булганда хүртэхгүй гэнэн зэриг үгэ таража эхилбэ. Тиихэдэнь ара талынхидынь гэнтэ урагшаа дахижа, түрүүлһэн зонойнгоо хойноһоонь тэсэхын аргагүйгөөр буфедүүд тээшэ түрижэ оробо. Шахасалдаан, түрисиэдөөн баһа улам шангадажа, үхэлдэ дайрагданай хүнүүдэй хайр муухайгаар шанхалдаа, һүхирлэдөөшье наань, бүгдэн шууян соо эми тодоор дуулданшыегүй. Үймэлдэн зоншые ойр зуура хоёр тээшэ хэлбэлзэндэл байгараа гэнтэ буфедүүд тээшэ хүмэрин урдан хууэтэ далайн долгин мэтэ мухарижа оробо. Дахинаа эхилһэн энэ ехэ хабшалаан соо зоние абарха гэнэн сэргэйхид ба полициинхидай мэгдэн хүнүүдтэ дүтэлхын аргагүй болошоо һэн.

Оло мянгаараа исалжа оролдон зон бүгдэ шудхан хулганадал шал нойтон, нэбтэршэн хубсаһатай ябана. Хабшуулжа үхэжэ байһан хүнүүдэй нюур шарайнь шад улаан боложо, нүдэниинь улхархайһаа гарашан алдана. Үхэн хүнүүд доошоо хуузржа унашье аргагүй, зоной хүдэлһэн тээшэ зогсоһон шэгтэ ябалсана. Илангаяа сэргэйхидэй малтан пууга нүхэнүүд соогуур торожо унаһан хүн олоор гэшхүүлжэ үхэбэ ха. Буфедтэ бэлэг тараагаашад даруулаһаа айжа, хуу үрин тарин үгы боложо, тэрэедшоо һэн. Бута дайрагданай буфедүүдэй хоорондуур юунэй боложо байһыень удаан саг соо мэдэхын аргагүй байба ха. Һүүлдэнь лаб бэлэг дууһаа гэжэ эли болоһон хойнонь зоной түрисиэдөөн намжа эхилээ һэн. Хүнүүд үсөөржэ, талмасаг дээгүүр харахада, ехэ дайн байлданай үнгэрөөд байһанда нүдэ дэлгирма байдал үзэгдэбэ. Бүхы талмай үхэн, шархатаһан, гэмтэн зонор дүүрэнхэй. Энэ ехэ аюулта найр соогуур хамтадаа 2690 хүн гэмтэ, тэдэнэйнь 1389 -нь үхэн байгаа.

Тэрэ үдэшлэн Франциин элшэн сайдай гэртэ хаан хатан хоёрто зориулан ехэ утгажа бал болохо һэн, тээд Николай Александра хоёр ерэхээ арсаад, үшөө тэрэ бал хорихоёо байтарын, абганарын ехэ тайжа Владимир Александрович, ехэ тайжа Алексей Александрович ба тэдэнэй дүү Москвадахи генерал-губернатор Сергей Александрович энэ болоһон ушарта ехэ анхаржа гажаралтагүй гэдэн, балла ошоһыень баалаһан юм. Абганарынгаа үгһөө гаража аргагүй дээрэлхэ ехээр гашуудалда дайрагдан хаан хатан хоёр тэрэ бал дээрэн халта байд гээд һөөргөө ордон бусан байгаа.

(Үргэлжэлэлын хожом гараха).

"Шэнэ байдал" түрүүшын нюурай гаршаг газетымнай 50, 60, 70 жэлэйшье...

Хас тамга Совет гүрэнэй түрүүшын герб байхан гэжэ урдань шэбшье дурдадаггүй...

ДВР-эй Буряад-Монголой можын гербнь мүн лэ хас тамга байгаа. Тэрэ албанай...

Зурагай авторын Цыренжап Сампилов гэжэ лаб тодорхойлоор. Ерээдүйн...

"Шэнэ байдал" гэжэ тут дээрэ бэшээтэй, саашань - зурагай баруугаар зурлаае...

БУРЯАД ҮНЭНЭЙ 75 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

ТҮҮХЫМНАЙ ГЭРШЭНҮҮД

ТАБАН жэлэй саана Түрүүшын газетымнээ...

буулгабаринь (эхэ хаана байханашинь мэдэгдэнэгүй)...

байдалай" редакци Дээдэ-Үдэ зөөгөөд, эндэ нүүлшын 46-даху...

Имагтал 70 жэлэй ойн гүйсэхээс байтар, 1991 оной декабрьда...

Харин ДВР-эй Буряад-Монгол автономито можын 1921 ондо тогтоһон сагнаа...

Тэрэл 1991 оной намар, газетымнээ 70 жэлэй ойн урда тээ...

лэ ойн хүсэһэн үдэр, 1991 оной декабрийн 21-дэ гараа хэн. Тэндэһээ хэдэн хэһэг хануулхамни...

байхан юм. 1923 оной майн 30-да СССР-эй ЦИК ДВР-эй Зүблэлтэ...

Н. БАДМАРИНЧИНОВ, оршуулагша.

Уран зохёолой хуучаһан

Залуу уран зохёолшодой ээлжээтэ 16-дахи хуралдаанай зарлагдаад байхада, өөрынгөө бодомжонууды бэшэхэ, юу хээ дурдаха, ажаглалта хэхэ байгаа юм. Залуу гэхэ гү, али эхилэн бэшэгшэдэй тоодо ябаһанаа ханахада, үсэгдээрэйхи мэтэ эли тодо байгша.

Анха түрүүн 1950 оной октябрь соо залуу болон эхилэн бэшэгшэдэй III конференцидэ хабаадахаяа олигой залууханууд юумэнүүд ерээ бэлэйбди. Нарһагын дунда хургуулин 9-дэхи классай хурагша Гэлэгма Доржиева (мүнөө хүүгэдэй уран зохёолшо Гэлэгма Бадмаева), энэл хургуулин 10-дахи классай хурагша Цэрэн Дандаров, "Алтан медаль" гэжэ поэмэтэй, Улаан-Удын 18-дахи буряад дунда хургуулин хурагша ябаһан Цэрэн Галанов, мүн лэ энэ хургуули дүүргэхээ ябаһан Николай Дамдинов, энэл хургуулин 9-дэхи классай хурагша Соломон Дондупов (мүнөө Солбон Ангабаев) - 16-17-18-тайнууд, "аминдаа бүдүүнүүд, арһандаа тарганууд" гэдэггэл, ханаандаа бараг зон ябаа хэн хабди.

Тэдэ залуушуулай дундаһан Цэрэн Дандаровнай журналист болоод ябатараа, эртэхэн наһа барашоо даа. Цэрэн Галанов мүнөө хэдэн туужын автор, Россин Федерациин болон Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Буряад Республикын Гүрэнэй шангай лауреат; Николай Дамдинов - Россин Федерациин соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Буряад Республикын, мүн Россин Гүрэнэй шангуудай лауреат, Буряад Республикын арадай поэт; Солбон Ангабаев - Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Буряадай арадай поэт.

Уран зохёолой "унарта дайдада" манһаа урид хүлөө шоройдоһон, залуу уран зохёолшодой 1-дэхи, 2-дохи хуралдаануудта хабаадаһан, зариманиинь ном гаргуулан үетэн олон суглаараа хэн. Тэдэнэй дунда Шэбэртын хургуулин буряад хэлэнэй багша, "Вьетнам хүбүүн, шамда - буряад басаганһаа мэндэ!" гэнэн халуун ольһото шүлэгэй автор, Дондок Улзытуевта, Цэрэн Хамаевта, Владимир Жалсановта болон бусад хүбүүдэн уран зохёол бэшэлгын "шүлхэ халдаһан Цэрэгма Намдакова бии хэн. Мүнөө Агын тойрогой Зугаалай нотагта ажаһууна. Тэндэ хургуулида багшалаад, наһанайнгаа амаралтада гаранхай.

Үшөө хэд байгааб гэбэл, "Үнэн тухай үгэ" гэнэн

түрүүшын ном гаргуулан залуухан офицер Дамба Жалсараев (мүнөө Буряад Республикын арадай поэт); мүн түрүүшын номой авторнууд - поэт Цыдын Цыремпилов, прозаик Даши-Дондок Гунзынов ("Нютагаймни хүнүүд" гэнэн

ехэл хүхээ агша хэн. Тэрээнһээ хойшо хаанаш уулзабал: "Абаяа бү хараа!" - гэдэг болоһон юм...

"Буряад үнэнэй" сентябриин 5-най дугаарта залуу поэт Доржо Дамбаевай "Түрэл дайдаһаа түбэй холыш зориходоо" гэнэн

Хэлэ бэшэгэй эрдэмэй кандидат (һүүлдэнь эрдэмэй доктор болоһон юм) Е.В. Бараниковагай бэшэгэн дэлгэрэнгы ехэ шэнжэлэл "Буряад үнэндэ" толилогдоһон байха. Автор гансаханшье муу үгөөр Д. Улзытуевыг дайраагүй.

ОЛИГОЙ ЗАЛУУНУУД ЯБАҺАНАА ҺАНАН...

рассказай ном гаргуулан ябаа, 1952 ондо наһа бараа); БГПИ-гэй студент байгаад, "Буряад-Монголой үнэн" газетын корректорээр ажалладаг байһан Чимит-Рыгзен Намжилов (наһа бараһан хойнонь Буряадай арадай поэдэй нэрэ зэргэ олгогдоһон); Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуухэ дайнда хабаадаһан, аймагай болон республиканска газетэдэ, хамтын суглуулбаринууд соо шүлэгүүдэ гаргуулан Цэрэн Рыгзенов (наһа баранхай) болон бусад нүхэд.

1952 оной декабриин 20-22-ой үдэрнүүдтэ залуу болон эхилэн бэшэгшэдэй IV конференци зарлагдажа, тэрэ үсын буряад драмын театрай ордон соо (мүнөө хүүхэдэй театр оршоно) хүдэлмэрээ ябуулжа, гуурһаа хая туршажа ябаһан залуушууд хайн хэшээл үгөө бэлэй. Тэрэ конференцидэ хабаадахаяа анха түрүүшынхэ ерэнэн Дондок Улзытуевтай, Даша Дамбаевтай, Александр Жамбалдоржиевтай, Цырен-Даша Базарсадуевтай танилсаа нэмди. Дондок 16-тай, Саша 17-той ябаа. Харин эгээл залуухамнай Даша байгаа: 14-тэй, 7-дохи классай хурагша.

Тэрэ конференциин үедэ буулгуулан хамтын фото-зураг дээрэ сагаан самсатай Дондогыг, харабтар самсатай Дашыг эгээл арада зэргэлхэн хүнүүдэй дунда дээгүүр үлэдэн хагад зогсохы мүнөө хараад, досоомни хайрдаха мэдэрэл түрэдэг. Эб эдирхэн шарайдань ажабайдалай нюусанууды тааха эгэршэгүй зоригжолтой нодэниинь холыс хаймадаһан шэнги.

Дондок мүнөө Ябаа наа, үнөөхил манһалан, "Буряад үнэнэйшөө" соёлой таһаг руу шагааж:

- Абаяа бү хараа! - гэжэ тоомоо таһарха бэлэй. Минии эсэгийн Дондок Аюшеевич байһы мэдэхэдэ:

- һүү! Абашни минии нэрэтэ юм ха юм! - гэжэ

статья толилогдоо. Энэ статья соогоо Дондок Улзытуевай зохёохы ажал тухай автор бодомжолно. Аха үсын поэдэй гүн удхыс "онгилхо", өөрынгөө ханамжа хэлэхэ гэшээ залуу авторай эрхэ юм ааб даа.

Гэхэ зуура поэдэй намтарай зүйлнүүды буруу болгожо огто болохогүй, энэмнай зохёолой түүхэдэ хабаатай "зоори" гэнэ. Ушар юуб гэбэл, Д. Дамбаев иигэжэ бэшэгэн байна: "Москва хотодо М. Горькин нэрэмжэтэ Литературна институтта Дондок Улзытуев хураха үедөө "Арбан табан дуун" гэнэн үлхөө шүлэгүүдэ бэшээ хэн. Тингээд тэрэ шүлэгүүдэйнгэ түлөө залуу поэт түрэл Буряад нотагтаа, зүбөөр хэлэбэл, тэрэ сагайнгаа засаг зонхилогидто ямар ехээр, гам хайрагүйгөөр х а р а л т а н а н , шүүмжэлэгдэн тухайн үетэн нүхэдынь хайн мэдэдэг ёһотой. Теэд тэрэ үедэ сагаалган тухай бэшэхээ зүрхэлхэ хүн үгы хэн бээ. Харин Дондок Улзытуев бэшэжэрихэн байдаг".

Нэгэдэхээр, үлхөө шүлэгшье гэхээр, уянгата поэмшье гэжэ боломоор энэ зохёол буряад хэлэн дээрэ "Арбан табан дуун" гэжэ нэрэтэй бэшэ юм. Евгений Евтушенко ород хэлэн дээрэ оршуулахада, "Пятнадцать песен" гэжэ нэрлэн байдаг. Үнэн нэрэн - "Ая ганга".

Хоёрдохээр, энэ зохёолойн түлөө хэншье Дондок Улзытуевыг "хайра гомдгүйгөөр" хараһан, шүүмжэлхэн байгаагүй. Буряад литература, искусствын хоёрдохи декадын бэдэгдэжэ байхада, 10 шахуу залуу бэшэгшэдэй "Хабарай аяланууд" гэнэн хамтын согсолбори гаран юм. Литинститудта хуража байһан Д. Улзытуевай үнөөхи зохёолойн хэнэгүүд тэрэ юм соо ороо хэн. Уншагшад, олоһиитэ "хабарай аяланууды" ехэ дулааханаар угтаа бэлэй.

Удангүй амаралтадаа ерэхэдэ, Дондок энэ зохёолоо радиогоор уншажа, олониие һонирхуулан байгаа. Тингээдшье энэ зохёолынь Евгений Евтушенко нилээдгүй хайнаар ород хэлэн дээрэ оршуулаад, тэрэн "Дружба народов" журналда гаража, Дондок Улзытуев бүхы орон дотороо суурхаа хэн.

1961 оной нажар Россин Уран зохёолшодой холбооний секретариатай нүүдэл зүблөөн Улаан-Үдэдэ зарлагдажа, Леонид Соболев түрүүтэй томо-томо уран зохёолшод хаа хаанаһаа манда ерээ агша бэлэй. Хальмагай арадай поэт Давид Кугультинов (Хүхэлтын Даваа) зүблөөн дээрэ үгэ хэлэхэдэ, иигэжэ онсолоо хэн: "Альганай шэнээн саарһан дээрэ ая гангая сасажа, аба эжынгээ сахиха байһан заншалыс ханажа... асарааб танда" гэжэ уншахадаа, түрүүшээр айдаһамни хүрөө: иимэ үндэр долгин дээрэ иигэжэ ехээр найдуулаад, залуу автор энэндээ хүрэхэ гэшэ гү? Һүүлшын сэг, хүрэтэр уншахадаа, дүү нүхэрэнгөө түлөө баярлааб, автор үгэдөө хүрөө, эрхим зохёол бэшээ!.."

Манайшье түрүү зохёолшод үндэр сэгнэлтэ үгэнэн юм. Тэрэл нүүдэл зүблөөн дээрэ Дамба Жалсараевай хэлэхыс ханаһан. Үгынь өөршэлэн хэлэбэл, иимэ удхатай хэн: хүн боложо хүлөө шоройдожо эхилхэн саһаа энэ ургамалыс (ая гангыг) үдэр бүри хаража, хоншуухан хангалаарнь аярхан амилһаар оодоо болоо ха юмбибди. Теэд энэ үбһыс Үндэр Поэзииин образ болгохо ухаан хүрэдэггүй байгаабыс гү даа. Энэ талаар дүү нүхэртөө сагаан ханаагаар атаархахаар байгаа.

Гурбадахаяр, 1956 ондо зарлагдаһан КПСС-эй ээлжээтэ бэшэ XX съездын һүүлээр орон доторхи байдалай агаар хураггүй дулаан амисхалтай болонги,

сагаалган тухай шүлэгшэ гээшэ аймшагтай бэшэ болонхой байгаа ха юм даа. Дахинаа игсууралга, сэхээтэнэй дунда "оролон", "шолмосууды" агналга хожомынь - жараад онуудай тэн баһаа эхилхэн байха.

Засаг түрын зүгөө Дондок Улзытуевай хараалһан ушар тад ондоо үйлэтэй холбоотой юм. Эндэ Дондок гансаараа хараалгаа бэшэ. 15 аха дүүнэрэй бүлэгшэ гээшье "элирүүлхэн" КГБ-гэй дарганар эндэ зэмтэй. Хийнээ абтаһан зэмтөхөөд, энэ бүлэгшэ үдэмарша байгаа гэжэ Дондогыг гэмнэн үрсэгэнүүлхэн юм.

Үшөө нэгэ ажаглалта. "Дүн" гэнэн Дондок Улзытуевай програмна шүлэгшөө хэнэг буулгахынгаа Урда Д. Дамбаев иимэ тобшлол хэнэн байна: "Дондок Улзытуев хүндөөр үбшээлөөд хэбтэхэдэ, олон юумэ толгой соогоо бодожо үзэн ха. Тинхэдээл иимэ мүнүүды бэшээ ха..."

Наһа барахынгаа урдатэ хүндөөр үбшээлжэ байхадаа, "Дүн" гэнэн шүлэгшөө бэшээ гэжэ Доржо Дамбаев ойлгоо хаш. Үнэн дээрэ Шэтын больницада хоёр удаа хүндэ операци хүүлээд хэбтэхэдэ, шүлэг бэшэхэ аргатай байгаа гэхэ гүбди? Энэнһээ урда тээ Дондок нэгэл удаа республиканска больницада хэбтэн байха: арбан табан аха дүүнэрэй бүлэгшэ "эмхидхээд", засагай зургаанай зүгөө нэрбэгдэхэ сагтаа, жараад онуудай тэн багаар.

Харин "Дүн" гэнэн шүлэгшөө поэт амаршегүй элүүр энхэ ябахадаа бэшэгэн даа. Дондок удаан ябахагүйгөө мэдэндэл, юундэшьеб иимэрхүү гунигтай шүлэгүүды бэшээдэг болоо хэн. "Сухашидаһаа" хэнэн оршуулануудайн дунда хуурсаг хаража зүүдэлхэн тухай шорга руу хүйтэ даама мүнүүд бии.

Нэгэгэ Евгений Евтушенко түбэй һонинуудай нэгэндэ хэн гү, али томо сэтгүүл соо хэн гү - бэлигтэ поэт Борис Пастернак тухай дурдалга толилуулаад, аха нүхэрэнгөө захяа хэлэн тухай иигэжэ бэшэгэн байгаа бэлэй: "Женя, хээээдшье үхэхэ болзороо уридшалан хэлэжэ, шүлэг соогоо бү бэшээрэйгты. Гайхалтайн гэхэдэ, тэрэш тудалдааг юм шуу..."

Эдэ мин ажаглаланууд наа уламжалан, Д. Дамбаев бэшэлгэ, шэнжэлгээ орхихогүй бээ. Зүгөөр ахамадуудай мэндэ байгаа хада асууха, хураха хэрэгтэй. Байхын бараагаар таамаглажа, уншагдай бодолыс намаруулахгүй юм ааб даа. Буруу мэдээсэл тараахада, буурашагүй хойшолонтой юм.

Олигой залуунууд ябаһанаа ханан, дурсан, залуу зохёолшодой ээлжээтэ хуралдаанай урда тээ дү нүхэдтөө хургаал болһо бэшэгэнээ иигэд гээ: түгэсхэе даа.

Ц. ДОНДОГОЙ.

АЯ ГАНГЫН ОРОНДО

(Бодомжо)

Номин тунгалаг огторгойдол жэжээн хүхэ сэнхир хэблэгтэй үбхэнэй захигүй тала дайдаарнай, хада хадаарнай ургаж, хоншуухан хондхон үнэрөө хангалтуулан, үн бүхэнэй сэдхэл уяруулан хэблэж, ямар байхан бэ! Иимэл уран зохёолшын уянгата гэгдэдэ тон гүнзэги, үргэн хэблэгтэй ухаан бодол түроо бэн ха. Эртэ урда сагаа хэблэж, элинсэгүүдэймнай гэр байра арюудхадаг, эм домдо гэрэгдэдэдэг ая гангын сэнхирлээн образ Дондог Улытуевай уянгата шүлэгүүд соо мүнхэрлэн мүнхэрлэн үхтэй.

Алтарганын үүри болон,

- Амаржабан,
- Арад зонойм
- Юрөөл болон,
- Адаршаан
- Ая ганга,
- Ая ганга.
- Уран зохёолшо "Аяар холые ээртэн хаража, үнгэтэ мургамсын ажабайдалые, тэдэнэйнгаа ёно заншалые үдэр бүр 1960-аад оноор дээрэ үргэн, хэблээн магтан дуулаһаниинь нүдэр сэнхир гэгшэб даа!
- Алыганай шэнээн саархан дээрэ
- Ая гангая сасажа,
- Аба эжингээ сахижа байһан
- Заншалые ханажа,
- Аяга дүүрэн айрагаар
- Сэлүүн дайдаа сүршөөд...

Орон дэлхэйдээ, хада уулаа сагаан эдөөлэйнгээ сарюун дээжэ сапан-сапан сүршэгты, Сагаан нара, сагаалгаяа тобир тарган малтаяа утгагы, үнэр баян жаргалтай хуугты гэгэн уран гоёор шүлэглээн мүнүүд тобойсо гаража ерэнэ.

Мэндээ!
Амар сайн,
Ажана түбхин нууна гүт?
Адуу мал атар тарган,
Саг дулаан, саһан нимгэн,
Буруу булшантай,
Дааган далантай хаяа?
Ая гангатай аялгалан холбожо, түрэл буряад арадайнгаа түүхэтэ ажабайдалые зураглан, гоёор харуулһаниинь, уран зохёолшын философско мэдэрэл удаа түгэлдэр шүлэгүүд соо уялгалан гараһаниинь гайхамаар даа.

Маахам, маахам, ая гангын орон лэ,
Манхан уула, тайга, талын орон лэ.
Аглаг агаар, арюун хангал тунаан,
Амгалан сагай сүлдэ болоһон орон лэ!
Арадай аман зохёол гэгшэ уран зохёолшын зохёохы ажалда аргагүй ехэ нүлөө үзүүлэн болоно.

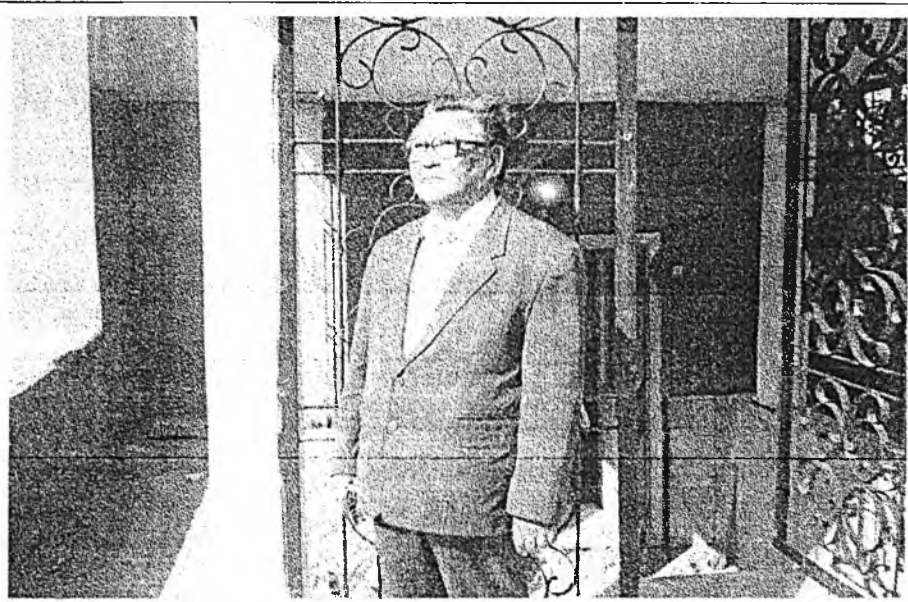
Ахамад уран зохёолшо Дамба Дашиинимаев, Цыден-Жан Дондубон, Бавасан Абидуев гэгшэдэй зохёолнууд Дондог

Улытуевай буряад поэзийн нангин гуламта-да эршэмтэйгээр оролсоходонь, аша үрэтэй байһаниинь дамжагүй гэгшэ ааб даа.

Хазаар дараа морим,
Хадаар уняар тунаа.
Талын ташаа һонор—
Тыхын абьян тараа.

Дондог Улытуевай шүлэгүүдые һургуулиин үхибүүдтэ уншахада, тон анхаралтайгаар шагнадаг, сээжэлдэхэ дуратай байһандань һайшаамаар юм.

Сагаан харынгаа үглөө
Сарюун хангалаар угтаял.
Анха урдын үндэр ёһо хүндэлэн,
Адха адхаар ая ганга суглуулжа,
Ажамидаралай һүлдэ түхөөн шатахыень
Айл айлаар
Арюудхагты хүүгэд,
Арюудхагты!
Дамдирсүрэн ЦЫДЕНОВ,
Мухар-Шэбэрэй аймагай Хошуун-
Узүүрэй һургуулиин багша.

Росси Федерациин болон Буряад Республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ, Буряадай Гүрэнэй шангай лауреат Цэрэн Раднаевич Галанов ээлжэтэ туужынгаа сюжэдые бодомжолжо байна ха гэжэ энэ зураг хараад ойлгохоор.

В. ВАНЧИКОВАЙ фото.

Владимир Намсараев

АТААРХААГҮЙБ...

Рассказ

Дүшэ гарамгай наһанай Дэгдээмэйн Данзангай хууринай гол үйлсэдэ золгоод, һонин һорьмойгоо ярилдаһаар, яаралгүйхэн галгижа, сүлөөтэй тэнюун ябаһан зоргондоо, өөһдөөшье мэдэнгүй, гэртэн ороод, Данзанай үсэд нэгэрүүгээр суглуулдаг буряад угалзануудай үнгэтэ һайхан түхэл маягуудые һайхашаан хаража байбабди. Ямар бэ даа, нэгэ Монгол орондо хэблэгдэһэн номдо угалза хээнүүдэй нэрэнүүдые мэдэжэ абаһанаа һанан дурдан, шилээдгүй таамаглабабди. һүүлээрнь Данзан байһан гэрэйнгээ таһалга бүхэн руу татан даллан оруулжа, үзэхэлэн һайханаар гоёон шэрдэһэн эд бараагаа харуулба. Ханада хоноон тааруулжа дархалһан номой тагууд, ханза хайрсагууд, эдөөнэй таһалга соохи таг, үхэгүүд, һандали, табюурнууд, унтагын таһалгын ороноуд—бүгэдэ угалза хээгээр хэтэрмэ шэмэглэгдэнхэй.

Дайнай һүүлэй он жэлүүдтэ хүн зон байра байдалаа һэнэгтэй һэргүүн болгожо захалаа һэн. Гэр байра соохи ханза хайрсагуудаа гоё хээ угалзануудаар шэмэглэн зуража эхилээ. Дайнай үе сагта боро юрын байдал һуудалда ухаа ороһон бидэнэр үнгэтэ һайхан угалзануудые хараха гэжэ ханзаяа шэрдүүлһэн айлда заабол орожо гараха хүсэлдэ абтадаг бэлэйбди. Орохонь сээртэй айл бэшэ һаань, шэнээр шэрдүүлһэн ханзыень харажал һаладаг байгаабди. Данзанай аба уран гартай, түбхэндэ бэрхэ хүн һэн. Тэрэнэй зураһан хээ угалза мүнөөшье зарим айлда харадагби. Алдуу эндүүгүй танидагби. Дэгдээмэй ахайн гансахан хүбүүн болохо Данзан угаа уһанда хаяагүй.

Данзан урданай урлал, элдэб эсын эдлэл һонирхон суглуулдаг. Тэдэнээ намда һайрхан харуулба.

Сээниг соогоо намайе хүтэлэн гаргаад, ханада һубарюулан үлгэгдэнхэй арба гаран хазаарнуудые харуулба. Уялаа зангилаануудын барандаа адлирхуу ааб даа. Зүгөөр эд, гуулин, мүнгэн тоборуулгануудын онсо ондоонууд. Гайхан һайхашаабаб. Одоол атаархааб. Иимэл хүнүүдэй бии байгаа сагта заншалга урлалнай, эдлэл хэрэгтэлнүүднай мартагдахагүй. Энээнһээ уламжалан, эльгэлэн энхэрэн хайралхы шэнжээрээ илгардаг буйнга буряад сэдхэлнай алибаа анхан заншалнуудаа сахижа, тахижа ябаха. Удаадахи үенүүдтээ дамжуулха...

Хазаар зайдахыень багадаа хараһан хэдэн үбгэдые сэдхэн һанаһаар, байра дээрээ эрьежэ, газашаа шэглэхымни тэндэ Данзан шэллэмэл хабхагтай үхэг мэтэ набтархан хайрсаг тээшэ занган дуудаба. Дүтэлхэдэмни, дүүрэн сээжээрээ агаар һорон, утаар һанаа алдаад, иигэжэ хэлэбэ:

—Харал даа, нүхэр! Харыш үгы, һонин бэшэ гү? Балшар наһанайм үлөөдэһэн гэгшэ. Сэдхэл ямар бэ даа нэгэ тиимэ һонин болодог...

Хайрсагайнь тагууддээгүүр Данзанай багадаа наадаһан наадхуурнууд тэрэ зандаханаа жэрылдэн байба: модоор хэгдэһэн табан хушуу мал, хото городһоо асарагдаһан ялагар-талагар машинканыуд, шагайнууд, баабхай... Модон коньки! Энээниел ехэ гайхан гартаа абааб. Бидэ хатуу шэнэнэн модоор хэдэн хоногто талхижа, коньки дархалдаг һэмди. Нарийхан зурууд хураар ябаган гуталдаа тэрэнээ бүхэлэн торгоод, ханшалан баахан халтирдаг бэлэйбди.

Данзан бага балшарайнгаа хубсаһа хунарнуудые үшөө харуулба.

Хүнэй ганса хүбүүн байгаад, иигэжэ хадагалһанииньшье гайхалгүй.

Улаан сурба олон дүүнэртэй намда тэрээндэ атаархаха мэдэрэл огто үгы байбал даа.

Тимур ГОМБОЖАПОВ

ШҮЛЭГҮҮДЭЙ ШЭНЭ ДЭВТЭРНЭЭ

ДОНДОК УЛЫТУЕВТА

(60 жэлэйн ойтой шэрамдуулан)

- Аян холоһоо нютагаа бусаад,
- Арын дабаанһаа шэртэн байхадам,
- "Ая гангын үнэрөөр анхилаадхёо",—гэгһэн Анхарма мүнүүдтнай ханагдаадхёо.
- Вэбшээ һалхин тэрэ үлөөхэдээд,
- Һэмээхэн шэхэндэм шэбэнээдхёо гү?
- Алханһаа дурыем татан һэргээгшэ
- Аяга дүүрэн уянгатнай эрьбэ гү?
- Улыгэрэй орондол ханагдагша
- Үзэхэлэн түрэл дайдамнай,
- Ауунай һүлдэ жэгүүр хурылагша
- Ауула үндэр Хайрангамнай
- Гэрэл зандаа хабараа угтан,
- Гэрэл тодон сэнхирлэһээр.
- "Сагай шэрүүн урасхал"
- Нагай ганса хэлгэнхэйл.
- Шулуу хайлуулма шунал абьяастай
- Шүлэгэй хяһа—дүлэтэмэ сэдхэлтнай
- Этын ошондол, мүнхын дурандал,
- Хээдэхыше залирхагүй бэлэй.
- Үнгэтэ юртэмсэдэ Тангаяа
- Уулаха ушар тохёолдоогүйдэнь
- Мүнхэрхэ сагай ерэхэдэ,
- Ушэдэй дунда золголсоходоо,
- Ататан дүүтэнээ залажа,
- Алжарма зугаа татан,
- Эртөөр дүхэриглэн һуужа,
- Ула иэтээр одо бадараан,
- Наһан соогоо үрдэгүйдөө
- "Нам"—гэгжэ шүлэглэн,

Оюун бэлигээ туршаабди.
Огторгойн эдэлтэр дуулалдахабди.
Мүнөө дээрээ дүүтэнтнай
Мүр замаа бэдэрэн,
Дууша һүлдыетнай туг болгон,
Дуулим дэлхэй шэнжэн ябаналби.

Ая гангын ороной
Аласай зүгөөр аяншалналби.

Уян сэдхэлэйм гуниглал
Үгын уринаар жэгнэгшэ
Үнжэгэн налгай дүүхэймни
Үзэхэлэн хайхание хурылан,
Шүрэ һубһандал үгэнүүдые
Шүлэгэй утаһаар залгажа,
Аялга болгон дуулалалши,
Анхарал ханааем

Мянган һүниин зүүдэн—
Мэлмэн хара нүдэншини
Энхэ юртэмсын хараса мүн,
Эрьбегүй далайн татаса гүн.
Сүмбэр уулын үбэртэ,
Сүн далайн эрьбедэ
Урда түрэлдөө шимни
Улыгэршэ гоохон байгаа хаяаш?

НАРАН ГООХОН

Дуулим хабарай үдэшэ
Дуураһан нойрни сэлмээд,
Жэгтэй уян мэдэрэл
Жэрьен досоом түрэнэ.
Мүлигэр нара сонхоорни
Мүнгэн гэрэлээр толорно,
Үнэһэн хүхэ үүлэд—
Үнэн мэтээр һабирна.
Уран түхэл һануулагша
Уянгын хатан магад гү?
Одо мүшэд зүйдхэлтэй
Оршолон юртэмсын гоохон гү?

Хүсэл бодолгом огто
Хүлээн дуудалһыем
Ула иэтээр одо бадараан,
Зүүдэндэм зүргэ татан
Зугаалсадаг һай,

Инаг дуранай нюуса
Ирагуу дуугаар тайлбарилдаг һай.

Гүн сэдхэлэйм
Гуниглал мэдэрхэ гэе һаа,
Намарай үдэшэ
Намдашагүй шуурга
шагнаархан,
Улиһан шонын дууе
Уянга болгоод туршаарай.

Наранай үнгэ абанхай
Намарай алтан набшаһад
Нардаха сагай ханые
Намхалзан угталай.
Ангирхан шара шубуудтал,
Аалихан гэгтэ ниндэлдэн,
Нойтонхон хүйтэн газар дээрэ

Нойрсоһоор хэбтэнэд.
Хахасалгын дуунай уянгаар
Харалган шуурган хуугайлна.
Аянай шубууд ганганаад,
Аласай замда дуудана.

Дуулим тэрэ үдэшэ
Дурлан шамтаяа инаглаад,
Хэлсэһэн зүбшөө үгэнүүднай
Хээрын һалхинтай талингаа гү?

Али магад, мүнөөшье
Анхарал ханааеш хүлгөөн,
Хадамай болоһон шамдамни
Хабарай һөбшээнтэй эрьбедэг гү?

Дуунай аялга хангюурданаб
гансааран,
Дуулим тала шэмээгүйхэн
шагнана.
Дурна зүгэйм уянхан аялга
Дурланги сэдхэлдэм уянга
түрүүлнэ.
Мүнгэн толидол сэлмэг нара
Монгол хүүхэнэй шарай
һануулна.
Гажархан зүрхэнэйм
гуниглал аалихан
Ганга жалга руу
мэдэгдэнгүйхэн шэнгэнэ.

Шэнэ ном

“МҮНХЫН АРШААНАЙ МҮНГЭН ДУҢАЛ”

Иимэ нэрэтэйгээр мэдээжэ мэргэшэн, эмшэ лама, Гэгээтын дасанай шэрээтэ, Россин Уран захёолшодой холбооной гэшүүн, поэт Матвей Чойбоновой уянгата шүлэгүүдэй гурбадахи ном Буряадай номой хэблэлээр мэнэ хаяхан гараба.

Энээнһээ урид “Сэнхир хадаг”, “Долоон үнгын холонго” гэжэ номуудынь гаража, буддын шажанһаа уг үндэһэтэй манай арадай философи, буряад хүнэй уян сэдхэл бодолготой зан абари харуулан бэлигтэй шүлэгшэн буряад поэзин үүдье даасатайгаар түлхин оробо гэжэ гэршэлээ бэлэй.

Мүнөө гараһан шэнэ номын поэт өөрынгөө шэлэһэн зүргөөр батаар алхалжа ябана гэжэ харуулба.

Дабанай хүшэрье дабажа гарааб,

Дайгын холые шэртэжэ харааб,

Дуранай галайдашыё тунажа үзөөб... – гэжэ бэшэхэдэнь тон үнэншэнэбди.

Энэ ном худалдажа абаханаа бродболтнай, иимэ газар байжа болохо.

УЛААН-ҮДЭ хото, Советскэ үйлсэ, 25.

А. ТАПХАЕВ,

Буряадай номой хэблэлэй ахамад редактор.

УЯН НУГАРХАЙ БЭЭЫН ХҮДЭЛСӨӨР...

Театральна сезон нээгдэхэ дүтэлөө. Тэрэнтэй дашарамдуулан, “Анаморфозы на фоне шутов” гэгэн нэрэтэй шоу-зүжэгыё (агуухэ уран зурааша Сальвадор Далиин зурагуудта үндэһэлхэн юм) буряад драмын театрай тайзан дээрэ пантомимын “АзАрт” театр хаяхан харуулба. Энэ театрай коллектив Зүүн Сибириин соёлой болон искусствын академиин студентнэрһээ бүридэнхэй юм. Эдэнэр булта пантомима ба актёрой онол арга заадаг багшанар И. Григурко Т. Смирнягина хоёрой ударидадаг бүлэгтэ хурадаг. Тэдэ багшанар энэл зүжэг табиһан режиссёрнууд юм.

Һүүлшынгээ жэлдэ хуража ябаһан эдэ оюутадай уран бэлигыё үндэр нэрэ зэргэтэй мэргэжэлтэ зүжэгшэдтэй жэшэхээр байна.

Зүжэгтэй дүүрэхэдэнь, харагшад хүл дээрэ удаан зогсожо, нэръемэ алыга ташалгаар амаршалаа. Энэ һонин зүжэгыё хараашыё юрын аргаар дамжуулхаар бэшэ, гэбшыё хоёроод туршя.

Ногообтор үнгэтэй хүшэгэ дээрэ моринтой адлирхуу спорреалистическэ зураг байна. Үгэгүй дуунай аялгаар зүжэг эхилэ. Энэнь олондо мэдээжэ “Аве Мариягай” хүгжэмдэ адлирхуу. Зүжэгтэй хүгжэмынь олон янзын, гүнзгын удхатай, тайзан дээрхи үйлэтэй тэгшэ холбоотой. Нэгэл тэнь немец хэлэ ойлгомоор. Зүжэгтэ К.Шульцын хүгжэм хэрэглэгдэн байна. Абьянай операторынь - М. Суранова мүн.

Гол үйлэдэнь шогууша зон хабаадана. Энэ зүжэг соо хоёр хара хубсаһатай шажантан анхарал ехээр татана (Э.Манзарханов, С. Газизов). Иихэдэ мүнөө сагта манай ажабайдалда шажанай үүргын дээшэлжэ байһаниё гэршэлэнэ гэжэ һанамар. Тэдэнэй тоодо - будагууд (О. Карасева, И.Калашникова) һуудалнууд (Э.Мандарева, Е. Герасимова), Инфузанууд (С. Ильина) оролсоно.

Анаморфозонууд гэбэл юун бэ гэхэдэ, һүүдэрнүүд болоно, арсалангууд, халхиной Роза. Саашаа тоолобол, хүн далбага (парус), Хүн - бюро, Барселоной манекенишица, Сагаан эхэнэр. Эндэнь дээрэ дурсагдаһан актёрнуудһаа гадна Е.Доржиева, Ю. Вишняков, А. Шеломенцева гэгшэд хабаадана. Үйлэнүүдын яһала һонирхолтой. Гимнастическа сахаригуудыё хэрэглэлһинһээ арга боломжонуудынь үргэдэнэ. Т.Смирнягинагай тэмдэглэлһээр, С. Далие хүсэд үзэһэн уран зураашад хэлээ һэн зурагуудынь харуулангтай зүжэгөө миин лэ юрэ һажаагаа гэхээршыё бэшэ. Тиигээд, дурдагдаһан фестивалиин программада оруулхадаа, С. Далиин зурагуудаар шэмэглэхэ, удхыень дамжуулаха гэгэһинийн

ойлгосотой болоно. Зүжэгшэдэй хубсаһаныё хадаа ехээр анхарал татана.

Эдэдэ үнгэһөө гадна эдэдэ түхэл шэнжэ - нюураа хахадныё гү, али бүтүү халхалһан байна. Энэнь Америкын Холбоото Штадуудай Ку-Клукс-кланай нюуса ябадалыё, мандашыё хизааргүй дэлгэржэ байһан гэмтэ ябадалнуудыё элирхэйлэн һануулаа. И. Григурко гансаар гурбан ондо ондоо үүртэ дүүргэнэ. Тиихэдэ костюмай уран зурааша Т. Карасёватай хамта энэ зүжэг шэмэглээ.

Мүнөөнэй театрһаа Вахтанговай гайхал татадаг шэжэнь холлоһон, - гэжэ фестиваль дээрэ Г. Смирнягина һанаагаа зобонги хэлээгшэ һэн. - Зомнай оһөдэ хоорондохи харилсаандаа шэнгэнхэй. Олон театральна коллективүүд эдэдэ янзын онол арга бэдэрнэ, һанаа бодолоо гүйлгэжэ, темээ ондоо ондоогоор элирүүлэхэ, гайхамшагта харилсаа холбооё татаһаар байна.

Энэ шэнжэ үргэн намтартай зүжэгөөр бээдүүлэгдэн байна. Сценографинь - Т.Смирнягинагай. Тэрэ сагта Монголой Д.Нацагдоржын нэрэмжэтэ драмын театрай режиссёр Найдандорж актёрнуудай үндэр онол арга болон пластика тэмдэглэн, драматургийн дутаһаниё дурдаа һэн. Тиихэдэнь сюжет эндэ хэрэгшэбгүй гэжэ ВСГАКИ-гай профессор В. Ц. Найдкова харюусаа бэлэй.

Эрхүүгэй режиссёр В.Кокорин үгэ хэлээдэ, Хабаровскын болон Эрхүүнэй пластын студинуудтай жэшэжэ, “АзАрт” театрыё үндэрөөр сэнгэнэ һэн байна, энэнтэй холбожо, Вахтанговай гайхамшагта шэнжэ бээдүүлхэн, гурбан жэлэй урда тэгэхэй Латин Америкын режиссёрой найруулан бүридүүлхэн буряад драмын театрай “Эрендира” гэжэ зүжэгыё дурдамаар “Анаморфозы” гэгэн зүжэг эгээл үндэр жэшээнүүдтэ хүрэнэ ха юм.

Тиихэдэ “АзАрт” театрай табиһан, дунда үеын япон поэзи Нубоко Шогай танкада үндэһэлхэн “Мотыльки” гэгшэ зүжэгынь мэргэжэлтэдэй үндэр сэнгэлтэдэ хүртөө һэн. Олон харагшадтай анхаралда тэрэ зүжэг байгша оной октябрын һүүлээр энэл тайзан дээрэ харуулагдаха юм. Тэрэнэй түлөө драмын театрай дирекцидэ коллектив ехэ баярыё хүргэнэ. Бүхы театральна сезон үргэлжэлүүлэн, һарадаа нэгэ удаа харагшадтай уулзахаар энэ театр хараалла. Сезонын бүтэ багаар үшөө нэгэ зүжэг А. П. Чеховэй расказуудта үндэһэлэгдэн бэлдэгдэхэ юм. Эдэшыё зүжэгүүдэ байһа харагшадыё һонирхуулжа магадгүй. Иигэжэ олон харагшадтай анхарал татаһан “АзАрт” театрай коллективтэ үшөө ехэ амжалта хүсэе.

А. АБИДУЕВ.

“ХҮХЭ ҮНГЭТЭЙ ҮНЭГЭН”

Буряад драмын академическэ театрайхид “Алтан соёмбо” гэжэ нэрэтэй городой нургуулин хурагшадта зорюулан зүжэгүүдыё табиха гэгэн түсэбөө бээдүүлхэнь.

Һаяхан багшанарыё суглуулжа, М. Батоинай “Хүхэ үнгэтэй үнэгэн” гэжэ зүжэг харуулжа, багшанарай шүүмжэлэл, хоорондоо үнгэрбэ.

Театрай эрхим артистнар тон

һонирхолтойгоор найруулан табижа, тэрэнь алишыё талаараа бултанай һайшаада хүртэжэ, багшанар үндэрөөр сэнгэжэ, тогтоон абаба.

Нургуулин буряад хэлэнэй олон багшанар һанамжануудаараа хубаалдаха зуураа, зарим тэдэ ажагалтануудыё хэбэ. Жэшэһэн, 3-дахы лицей нургуулин ахамад багша Х. Б.

Пурбуева үгэ хэлэхэдэ тэмдэглэбэ: “Ехэ һайнаар найруулагдажа, үндэр нэрэтэй артистнарай хабаадалгатайгаар гүйсэхэдгэлһинийн тон һайн. Зүгөөр зарим үгэнүүдэйн удха хурагшанарта ойлгосогүй байха. Тэдэниё словарь шонгээр гү, али зурагаар харуулаа һаа болохо байгаа”, - гэжэ мэтэнь ажагалтануудыё хэбэ. Миний һанахада, үхибүүдтэ зорюулан иимэ зүжэг мүнөө сагта тон хэрэгтэй: гол удханы ойлгогдохо, бодото артистнарай уулзахашыё гээшэһэнэй али тухай ехэ гээшэб. Өһөтэй уран гоёор түрэлхи хэлэн дээрэ хэлэжэ, амитадай сэдхэл, дурыё уран үгын хүсоор, аяг зангаарнь харуулжа байхадань, хурагшадта ехэл һонин, мартагдаһагүйгөөр хадуугдаха юм. хурагшадһаа гадна багшанар, түрэлхидшыё һонирхон харахал.

Бултанай талыё хаража, хотынгоо нургуулинуудаар артистнар оһөдөө ябажа харуулха гэжэ түсэблэхэниинь бултанда һайшаагдаба. Түрэлхи хэлээ зааха, хүгжөөхэ талаарнай тон ехэ тухатай байханы дамжаггүй.

Дэмбэрэлтэй ажалдань амжалта хүсэе!

Р. ДАШИЕВА,

19-дэхи нургуулин багша.

Найр наадандаа сугларжа...

В.ВАНЧИКОВАЙ фото.

Эмхидхэн байгуулагшад - Буряад Республикын Президент, Арадай Хурал болон Правительство.

Редактор А. Л. АНГАРХАЕВ.

РЕДАКЦИОННОКОЛЛЕГИ: С.Д.РИПЧИШОВ (редакторай орлогшю), Б.М.Ж.ЖИГ ЖИТОВ (харюусалгата секретарь), Р.Б.ГАРМАЕВ (Буряад Республикын Президент ба Правительствын аппарат), Д.Д.СУНДАРОН (Буряад Республикын Арадай Хурал), таһагуудыё даагшад: Г.Х.ДАШЕЕВА, Н.Ц.ДОНДОГОЙ, С.Д.ОЧИРОВ, Т.В.САМБЯЛОВА, В.И.ЛИНГГАЕВ (хэблэлэй директор).

Манай адрес:

670000, Улаан-Үдэ, Каландаришвилиин үйлсэ, 23, “Буряад үнэн” газетын редакци.

Газетэ хэблэлэй 2 хуудалан хэмжээтэй. Индекс 50901. Хэлэг 4317. Хэблэлдэ тушаагдаһан саг 17.00.

“Республиканска типографи” гэвэн АО-до газетэ хэблэгдэ. Директорийн телефон: 2-40-45. Б-0079-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ абтанхай. Заказ № 7860.

Редакциин телефонууд: редакторай - 2-50-96, приёмнын - 2-54-54, редакторай орлогшын - 2-68-08, харюусалгата секретариин - 2-50-52, секретариандай - 2-62-62, таһагууд: нийтэнь-политическэ - 2-55-97 (даагшаны), 2-61-35, 2-56-23, социалыно-экономическа - 2-64-36 (даагшаны), 2-63-86, 2-61-35, 2-67-81, соёлой, эрдэмтэй болон нургуулинуудай - 2-60-21, (даагшаны), 2-57-63, олонийтын хүдэлмэринин ба мэдээлэлэй - 2-54-93, (даагшаны), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын - 2-67-81; корректорнүүдтэй - 2-33-61, компьютерна түбэй - 2-66-76. Манай корреспондентнүүд: Агинскда - 3-42-19; Закаменскда - 30-61.

“Бурятия” хэблэлэй телефонууд: директор - 2-49-94, бухгалтерн - 2-23-67, вахта - 2-35-95.